

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Ką tiria ir kuria Lietuvos mokslo premijos laureatai?

Kasmet Lietuvos mokslo premijomis apdovanojami geriausi šalies mokslininkai. 2016 metų premijos humanitarinių ir socialinių mokslo srityse atiteko dr. Daliai Emilijai Dilytei-Staškevičienei ir dr. Dariui Staliūnui, fizinių mokslo srityje – prof. Dariui Abramavičiui, prof. Valdemarui Razumui kartu su prof. Gintaru Valinčiumi, biomedicinos ir žemės ūkio mokslų srityse – prof. Algirdui Augustaičiui, technologijos mokslų srityje – prof. Rymantui Jonui Kažiui kartu su prof. Liudu Mažeika.

Dr. D. E. Dilytės tyrimų rezultatai sugulė į dvi monografijas „Kristijonas Donelaitis ir Antika“ (2005) ir „Kristijono Donelaičio pasakėčios“ (2014), kuriose mokslininkė atskleidė iki šiol nepastebėtus pirmojo mūsų literatūros klasiko talento bruožus, pažvelgė į jo kūrybą Europos literatūros kontekste.

Istorikas dr. D. Staliūnas, tyrinėjantis XIX a. pabaigos–XX a. pradžios tarpetninius lietuvių ir žydų santykius, nustatė, kad Lietuvoje, palyginti su kitais Žydų sėslumo zonos regionais, antižydiško smurto mastas buvo labai mažas dėl „vėluojančios“ modernizacijos bei anticarinio lietuvių tautinio judėjimo. Pagrindinė negausių antižydiško smurto proveržių Lietuvoje XIX a. priežastis buvo religinė judofobija.

Lietuvos mokslo premijos laureato prof. D. Abramavičiaus taikoma dvimatė koherentinė spektroskopija leidžia „pamatyti“ koreliacijas tarp skirtingų molekulinų rezonansų ir atskleisti sudėtingus molekulėse vykstančius dinaminis procesus. Tokių tyrimų rezultatai svarbūs siekiant padidinti organinių saulės elementų efektyvumą, diagnozuoti įvairius susirgimus.

Biochemikai prof. V. Razumas ir prof. G. Valinčius nagrinėja 2D- ir 3D-matmenų biopanašias savitvarkes sistemas, kurios modeliuoja vieną pagrindinių gyvosios gamtos statybinių blokų – lipidines ląstelių membranas. Mokslininkų atliekami tyrimai reikšmingi gerinant kosmetikos priemonių ir skalbiklių kokybę, taip pat juos tikimasi pritaikyti gaminant biojutiklius fermentų aktyvumui, rūgšties dariniams ar kitoms bioaktyvioms medžiagoms nustatyti.

Energetikos objektai, chemijos, naftos ir dujų pramonės įrenginiai, transporto priemonės, aviacijos ir kitos sistemos veikia esant aukštai temperatūrai, dideliame slėgiui, intensyviai radiacijai ir kitoms ekstremalioms sąlygoms, todėl įprasti matavimo ir diagnostikos metodai jiems netinka. Šiai problemai spręsti Kauno technologijos universiteto profesoriai R. J. Kažys ir L. Mažeika sukūrė ir išplėtojo naujas ultragarsines matavimo, stebėsenos ir diagnostikos technologijas, kurios leidžia įvertinti net ekstremaliomis sąlygomis dirbančių įrenginių būklę ir užkirsti kelią dėl jų galinčioms kilti nelaimėms.

Prof. Algirdas Augustaitis atskleidė aplinkos veiksnių kompleksiško poveikio miškų būklei ir produktyvumui dėsningumus. Anot mokslininko, mūsų miškų, ypač eglynų ir pušynų, būklė palapsniui gerėja.

Lietuvos mokslo premijos laureatai ir jų darbai pristatomi visuomenei įgyvendinant projektą „Nacionalinės mokslo populiarinimo sistemos plėtra ir įgyvendinimas“, kuris finansuojamas Europos socialinio fondo lėšomis.